

Günümüzde Gaziantep İlinde Bakırcılık

Today, Coppersmith's Business in the City of Gaziantep

Melda Özdemir¹
Gazi Üniversitesi

Fatma Ozan Kaya²
Ankara Halk Eğitim Merkezi

Özet

Binlerce yıldır Anadolu insanının becerisini ve zevkini yansıtan bakırcılık sanatı, Gaziantep'te halen sürdürülmektedir. Bu araştırmada Gaziantep'te bakırcılığın genel durumu incelenmiş, ürün yapım tekniği, kullanılan araçlar ve yörede üretilen ürünlerin çeşitleri hakkında bilgiler verilmiştir.

Anahtar kelimeler: Gaziantep, bakırcılık, el sanatı

Abstract

Coppersmith's business which ability, taste of Anatolian human reflected for a long time is still maintained by coppersmiths in the city of Gaziantep. In this research coppersmith's business was studied in Gaziantep which beautiful and valuable products are produced and about of coppersmith's business techniques, tools and kinds of products which is production in district were informed.

Key words: Gaziantep, coppersmith, handicraft.

1.GİRİŞ

El sanatları; bireyin bilgi ve becerisine dayanan, genellikle doğal hammaddelerin kullanıldığı, elle ve basit aletler dışında makine gücüne ihtiyaç duyulmadan yapılan ve toplumun kültürünü, gelenek ve göreneklerini, folklorik özelliklerini taşıyan, yapan kişinin zevk ve becerisini yansıtan, gelir sağlayıcı ve üretime yönelik etkinliklerdir. Köklü bir geçmişin ürünü olan ve çok zengin çeşitliliğe sahip Türk el sanatlarının en önemlilerinden biri maden sanatı içinde yer alan bakırcılık sanatıdır.

Keşfedilmesi tarih öncesine uzanan bakırın, alet ve silah yapımında kullanılan ilk madenlerden biri olduğu bilinmektedir. Daha sonraları bunların yapımında tunç ve demirin tercih edilmesi ile bakır daha çok mutfak eşyası, ev aletleri ve süs eşyası üretiminde kullanılmıştır. İnsanların eski çağlardan beri çeşitli amaçlarla kullandığı

---

¹ Gazi Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi Öğretim Üyesi/ Ankara, omelda@gazi.edu.tr

² Ankara Halk Eğitim Merkezi El Sanatları Öğretmeni

ve günümüzde de sanayinin temel girdileri arasında yer alan bakır, geçmişten bugüne kadar dış etkilere dayanıklılığı, diğer metallerle alaşımlar yapabilmesi ve daha kolay işlenebilir bir maden olması nedeniyle endüstride ve günlük yaşamda çok geniş kullanım alanı bulmuş önemli metallerden biridir. (Erdoğan ve Etikan 2002; 92).

Bakırın işlenmesi Anadolu'da bir beceri uzmanlık alanı haline gelmiştir. Bakırdan, yemek kabı, su güğümü, hamam taşı, mangal, büyük sini, ibrik vb. çeşitli eşya yapılmıştır. Bütün el sanatlarında olduğu gibi bakırcılıkta da ürün olarak Anadolu sonsuz bir zenginliğe sahiptir. Türkiye'deki müzelerde, özellikle Ankara Etnografya Müzesinde bakır, tunç ve pirinçten yapılmış eşyalardan oluşan geniş bir koleksiyon bulunmaktadır (Anonim 1993;217).

Atadan kalma el sanatlarından biri olan bakırcılık, diğer el sanatlarında olduğu gibi fazla emek ve zaman istemesi, verilen emek ve zamanın karşılığında üretim miktarının az olması, yapılanların pazarlanmasından elde edilen gelirin yeterli düzeyde olmaması; aynı gereksinimi karşılayan değişik hammaddeli sanayi ürünlerinin çeşit ve miktarda bol ve ucuz olması karşısında satışının güçleşmesi gibi nedenlerle giderek azalmaktadır. Ancak bakırcılığın Türkiye'de bazı merkezlerde hala geçerli olduğu ve bu sanatla geçimini sağlayan kişilerin var olduğu bilinmektedir. Bakırcılık günümüzde eski durumunu koruyamamakla birlikte, Türkiye'nin İstanbul, Ankara, Çorum, Kahramanmaraş, Gaziantep, Şanlıurfa, Erzincan, Tokat, Diyarbakır, Muğla vb. yörelerinde bir el sanatı olarak sürdürülmektedir.

Bakırcılığın yapıldığı yörelerden biri olan Gaziantep ili, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndedir. Güneyinde Suriye ile Kilis ili, doğusunda Şanlıurfa iline bağlı Birecik ve Halfeti ilçeleri, kuzeydoğusunda Adıyaman iline bağlı Besni ilçesi, kuzeyinde Kahramanmaraş ile Pazarcık ilçesi, batısında Osmaniye ili, güneybatısında Hatay ilinin Hassa ilçesi yer almaktadır (Anonim 2008;1). Gaziantep, geleneksel el sanatları açısından oldukça zengin bir kültüre sahip illerimizden biridir. Bu el sanatları içerisinde bakırcılık önemli bir yere sahiptir ve üretilen bakır eşyalar yurt içinde ve yurt dışında satışa sunulmaktadır.

Gaziantep'te bakırcılık sanatının başlama tarihi bilinmemekle birlikte Antep harbi öncesinde Antepli ve Ermeni ustalar tarafından yapıldığı bildirilmektedir. Çok eski tarihlerden bu yana bakır eşya üretimi ve süslemesi yapılan kentte bugün üretim devam etmektedir (Bezirci, 2001, s.203).

Osmanlı Döneminde önemli bir ticaret merkezi olan Gaziantep'te bakırcılık sanatının gelişmiş olduğu yazılı belgelerden anlaşılmaktadır. Örneğin 1536 tarihli Ayntab Mufassal Tahir Defteri'nin bir şehir nüfusuna ait bölümünde, bazı şahısların adlarının altına yazılan sanatları ve yaptıkları işler kısmında sayılan meslekler arasında "Kazancı (bakırcı)" mesleği de bulunmaktadır. (Uğurluer, 2002, s.11).

Yine 1557 tarihli Ayntab Vakıf Defteri'nin, Vakf-ı Cam-ii Ali Neccar Der Nefs-i Ayntab başlıklı bölümünde, Ali Neccar Camii'nin vakıf gelirleri arasında sayılan, yıllık 192 akçe geliri bir dükkân için kullanılan "Dükkân der suk-ı kazgan-cıyan" ifadesi bu tarihlerde Gaziantep'te, bir bakırcılar çarşısının ve organize olmuş bakırcı esnafının varlığına işaret etmektedir. Örneğin Şer'i Mahkeme Sicilleri'nin 143. Cildinde yer alan Şevval 1250 tarihli bir belgeye göre, Tarlayı Atık Mahallesi'nden Mustafa Kızı Hatice'nin vakfettikleri arasında ihtiyacı olanlara kullanılmak üzere verilmek kaydıyla, bir teşt, bir don kazanı, bir su taşı, bir aş kazanı, bir büyük bir küçük kulplu tas, iki acem ibriği ve bir leğen sayılmaktadır (Uğurluer, 2002, s.11).

Gaziantep bakırcılığı ile ilgili olarak, 19. yy. ve daha sonraki dönemlere ait ayrıntılı bilgiler bulunmaktadır. 19.yy. da Gaziantepli bakırcılar, Osmanlı imparatorluğu sınırları içindeki diğer bakırcılık merkezlerini de yakından takip etmiş ve bunların bir bölümünden etkilenmiştir. 19.yy.ın ikinci yarısından itibaren Gaziantep bakırcılığında süsleme teknikleri açısından da bir yenilik göze çarpar. Bu döneme kadar, Gaziantep bakırcılığında en önemli süsleme tekniği olan kazıma tekniğinin yanı sıra, zimba tekniği ile yapılan süslemeler de önem kazanmaya başlamıştır. 19.yy.da Gaziantep bakırcılığında görülen bu değişiklik ve yenilik arayışları, bakır eşya ticaretini de etkilemiştir. Gaziantep'te imal edilen bakır eşyalar özellikle 19.yy. ikinci yarısında önemli bir ticaret malzemesi haline gelmiştir. Bu dönemde Gaziantep'ten Adana, Urfa, Malatya, Halep, Antakya ve hatta Şam gibi kentlere bakır eşya satılmıştır. O yıllarda Gaziantep'te yaklaşık 60 bakırcı dükkânı bulunduğu, bu dükkânların her birinde yaklaşık 4 ile 10 arasında işçi çalıştığı belirtilmektedir (Uğurluer, 2002, s.12).

Gaziantep bakırcılık alanındaki düzeyini 20.yy. başlarında da korumuştur. I. Dünya Savaşı'na kadar canlılığını sürdüren bakırcılık savaştan etkilenerek, bakır eşya üretiminde kullanılan ham bakırın temininde çekilen güçlükler nedeniyle, kısıtlı miktarda üretim yapılmıştır. Bu yıllarda yapılan bakır eşyalarda sadelik ve bakırların inceliği dikkat çekmektedir. Gaziantep harbini takip eden yıllarda ise yörede bakırcılık eski canlılığını kaybetmeye başlamıştır (Leventoğlu, 2006, s.22).

Geçmişte Gaziantep'te bakır'ın Elazığ'a bağlı Maden kazasından külçe halinde alındığı ve bakır fabrikalarında levha haline getirildiği ve buradan levha ve tahta bakırın, Türkiye'nin her yerine sevk edildiği belirtilmektedir (Leventoğlu, 2006, s.22). Günümüzde bakır, Gaziantep'te bulunan iki metal fabrikası tarafından yurt içinden ve yurt dışından (Şili, Kanada, Azerbeycan ve Gürcistan) getirilmektedir.

Gaziantep bakır işçiliğinin en önemli özelliği ürünlerin tek parça halinde üretilmesidir. Ürün yapımında lehim ya da benzeri bir yolla birleştirme yapılmamasıdır. Bakır ürünlerin işlenmesinde, çakma ve çizme diye bilinen işleme yönteminin dışında; sadece Gaziantep'te yapılan bir başka yöntemde bir çekiç ve bir çelik kalemlle yapılan işlemdir. Bu işleme yönteminin de bir tek parçanın işlenmesi haftalarca hatta aylarca sürmektedir.

Gaziantep'te ihtişamlı ve büyük ebatta bakır eşya üretilmekte ve şekillendirme bakımından diğer yörelerde yapılan bakır eşyadan ciddi farklılıklar göstermektedir. Üretilen ibrik, çaydanlık, tas, kazan vb. eserlerin tümünde yöreye ait, bir şekillendirme mevcuttur. Ürünlerin tamamında kendine özgü köşegen ya da yuvarlak hatlar bulunmaktadır.

Günümüzde Anadolu'da birçok yerde olduğu gibi günlük hayatta kullanılan bakır eşyaların yerini çelik, cam, plastik vb. ürünlere bırakması sonucu Gaziantep'teki bakır atölyelerinin sayısı azalmıştır. Ancak Gaziantep belediyesi bakırcılık sanatının yok olmasını önlemek amacıyla, bu anlamda ender örneklerden birisi olarak, zanaatkârlarını destekleyici çeşitli çözümler üretmeye özen göstermektedir. Gaziantep'teki tarihi bakırcılar çarşısı 2006 yılında yenileme çalışmasıyla yeniden canlandırılmıştır. Restorasyon çalışmalarının tamamlanmasının ardından, özellikle kültür turizmi açısından önemli gelişmeler yaşanmış ve yaşanmaya devam etmektedir. Bugün Gaziantep halen faaliyette olan bakırcılık atölyeleri ve çarşısıyla geleneksel yapım tekniğini koruyarak, yöreye özgü çizgiler taşıyan ürünler üreten bir bakırcılık merkezi durumundadır.

Bu çalışmada Gaziantep ilinde bakırcılık sanatının günümüzdeki durumu, bakırcılıkta kullanılan araç-gereçler, yapım ve süsleme teknikleri ile ürün çeşitleri incelenmiştir.

Geçmiş kültürlerin izlerini gelecek nesillere aktarmada, yazılı kaynaklar kadar el sanatları ürünleri de tarih boyunca, iyi bir iletişim ve etkileşim aracı olmuştur. El sanatlarının önemli bir dalı olan madeni eserler ahşap, deri, seramik ve dokumalara nazaran daha sağlam olduklarından günümüze daha fazla sayıda ulaşmıştır. Bu eserler yapıldıkları döneme ışık tuttuklarından, birinci derecede belge niteliği taşırlar. Bu açıdan günümüzde yok olmaya yüz tutmuş bakırcılık sanatının gelecek nesillere aktarılması önemlidir.

Gaziantep ilinde günümüzde yapılan bakırcılık sanatı, bu bölgenin tarihi, kültürel sosyal ve sanatsal karakterlerini yansıtmaktadır. Bu nedenle hem ekonomik hem de turizm açısından yararlanılan bu sanatın geliştirilmesi ve tanıtılması, bu işle uğraşan ve ilgilenen kişilere kaynak oluşturması açısından önem taşımaktadır.

2.MATERYAL VE YÖNTEM

2.1.Materyal

Bu araştırma Gaziantep ilindeki bakırcılık sanatını incelemek ve tanıtmak amacıyla yapılmıştır. Bu araştırmanın materyalini, bakırcılık konusunu bilen ve uygulayan kişilerden elde edilen fotoğraflar ve bu kişilerle karşılıklı görüşme yoluyla sağlanan bilgiler oluşturmaktadır.

2.2.Yöntem

Bakırcılık ile ilgili bilgiler tarama yöntemi ile yazılı kaynaklardan ve bu sanatla uğraşan usta ve işçilerden toplanmıştır. Yörede bakırcılıkla uğraşan kişilerle görüşülmüş, atölyelerde araştırmacılar tarafından gözlem yapılmıştır. Bu konu ile ilgili yapım aşamaları fotoğraflanarak belgelenmiş, ürün fotoğrafları çekilmiştir.

3.ARAŞTIRMA BULGULARI VE YORUMLAR

3.1. Bakırcılıkta Kullanılan Araç ve Gereçler

3.1.1.Kullanılan Araçlar

3.1.1.1. El Araçları

Kalemler (Çiviler) : Bakırcılıkta, uç kısımlarında kabartma motifler bulunan ve üzerine çekiçe vurulmak suretiyle bu motifleri bakır eşya üzerine basan çelik çubuklara ‘‘kalem’’,‘‘nakış kalemi’’ denilmektedir. Üzerlerindeki kabartma süslemelere göre adlandırılan bu kalemlerin başlıca çeşitleri şunlardır: Düz kesi, eğri kesi, balık, kuş, çiçek, yarım ay, çirtikli ay, oluklu, kuşgözü, selvili, dal ve kırmadır (Şekil 1a).

Örsler: *Kenar Örsü:* Çok amaçlı bir örstür. Genellikle teşt ve leğenlerin kenar ve diplerinin çekiçlenmesinde ve toplanmasında kullanılmaktadır. *Düz Nay:* Ahşap ‘‘nay eşeği’’ne geçilerek üzerinde dövme işlemi yapılan demir çubuklara nay denilmektedir. Düz nay, bunların düz olan türleridir. Düz, büyük, orta ve küçük nay olmak üzere üç türü vardır. *Acem Nayı:* Baş kısmı yuvarlaktır. Sürahi karnı, çaydanlık karnı gibi işlerin yapılmasında kullanılmaktadır. *Nay Eşeği:* Üst kısmındaki deliğe nay geçirilen kalın ağaçtan yapılmış bir gereçtir (Şekil 1b). *Mingil:* Acem nayına benzer. 50cm. yüksekliğinde, baş kısmı top bir demirdir. Yere çakılarak kullanılmaktadır. *Çirtik Örsü:* Tepsi, sahan ve sini ağızlarının çirtiklenmesinde kullanılmaktadır. *Kümmük (Kuşak Örsü):* Leğenlerin kenarına kuşak yapımında ve sini kenarı vurmada kullanılmaktadır. *Lüllük Örsü:* İbrik lüllüklerinin yapımında kullanılmaktadır. Huni biçiminde bir demir olup yere gömülmeyle birlikte üzerinde çalışılmaktadır. *Mih Kalıbı Örsü:* Üzerinde çeşitli çaplarda delikler bulunan ve kazan kulplarının mihini çakmada kullanılan bir örstür. *Tas Mihü Örsü:* Teşt gey’ini çekiçlemede, at sıtlının ağız yerini çıkarmada kullanılmaktadır. *Sindan:* Üzerinde sini işlemeye, teşt, leğen telleri sarmaya yarayan bir örstür.

Endirek: Bakır kapların ateşte tavlansında kullanılan ucu eğri şiş. Bu alet kalaycılar tarafından da kullanılmaktadır (Şekil 1c).

Çekiçler: *Miyene:* Düz çekiçleme ve şekil vermede kullanılan bir çekiçtir. *Neri:* Çırtma çıkarılan teşt ve sinilerin toplanmasında kullanılmaktadır. İnce ve orta

neri'den daha kaba bir çekiçtir. *Uzun Neri*: 25cm. boyundadır. Yüksek kenarlı teştlerin geyini (leğen ve kazanların taban yüzeylerinin kenarla birleştiği noktaya “*gey*” denilmektedir) doğrultmada kullanılmaktadır. *İnce Neri*: Teşt ve sininin gey'ini düzlemede, kümmük vurmada kullanılan bir çekiç türüdür. İnce ağızlıdır. *Orta Neri*: Çırtma çıkarmada (kenar dalgası yapma) kullanılır. İnce neri'ye göre biraz daha kalındır. *Katar Çekici(Ağzı Yuvarlak Neri)* : Köfte leğeninin taban yüzeyini çekiçlemede kullanılan, ağız kısmı yuvarlak demir bir çekiçtir. Çiğ köfte leğeninin tabanında pürüzlü bir yüzey meydana getirir, bu da bulgurun çabuk ezilmesini ve yoğurma esnasında bulgurun kaymamasını sağlar. *Tel Sarma Çekici*: Bakır kapların ağız kenarlarına sarılan teli sıkıştırmak için kullanılmaktadır. *Ablasım*: İki ağızlı bir çekiçtir. Ağızlardan biri kare (miyene), diğeri dikdörtgen (ince neri) biçimindedir. Kunduracı çekicine benzeyen bu çekiç, tel doğrultmada kullanılır (Ulurasba 2005; 76). (Şekil 1d).

Makaslar: *Düz Makas*: Bakırcılıkta en çok kullanılan makastır. Bakır levhanın kesilmesinde kullanılmaktadır. *İnce Burun*: Düz makasa göre daha küçük olup içbükey yüzeylidir. Büyük makasın dönemeyeceği kısımlarda ve küçük daire kesmekte kullanılır. *Yan Makası*: Düz burunun ve ince burunun giremeyeceği yerleri kesmekte kullanılmaktadır. Bu makasın gaga biçimindeki ağzı sivri ve eğridir. “*Eğri makası*” ve “*Oyma makası*” olarak da adlandırılır. *Diş Makası*: Kaynak yapılacak iki ucun birleşmesini sağlamak için bakır üzerinde diş veya tırnak denilen kertiklerin açılmasında kullanılmaktadır. “*Tırnak makası*” da denmektedir (Şekil1e). *Tel Makası*: Bakraç, kazan, leğen gibi kapların ağız kısmına çevrilen kalın demir çubukları kesmeye yarayan makastır (Fotoğraf 1f).

Tokmaklar: Tokmaklar çekiçler gibi demir değil ahşaptır (Şekil 1g). İlk çukurlamada çekiçle çalışmak çok zaman almaktadır. Tokmakla işin kabası yapılmakta sonra çekiç kullanılmaktadır. *Yuvarlak Tokmak*: Genellikle çukurlamada kullanılan tokmaktır. İlk iki üç sıra çukur tokmağıyla çukurlandıktan sonra kap taslağı derinleştiği için dip taraflar yuvarlak tokmakla çukurlanmaktadır. *Çukur Tokmağı*: Çukurlama yapılırken ilk iki üç kademe bu tokmakla indirilir. Toplama usulüyle kap yapılırken tokmakla yapılır. Ağzı dikdörtgen kesitli olduğu için “*Nari*” tokmak diye adlandırılır. *Düz Tokmak*: Leğen, tepsi diplerini düzeltmekte kullanılmaktadır. Daire kesitli ve düz olan her iki ağız kısmından yararlanılmaktadır.

Şekil 1. Bakırcılıkta kullanılan el araçları (a. Kalemler, b. Nay eşiği, c. Endirek, d. Ablasım e. Diş makası, f. tel makası, g. Tokmaklar, h. Pergel, i. Körük, i. Ocak)

Pergel: Yuvarlak, tepsi, sini vb. bakır kapların merkezini bulmayı ve işaretlemeyi sağlayan her iki ucu demir araçtır (Şekil 1 h).

Körük: Deriden yapılan ve kalaycı körüğü de denilen bu araç, ocağa hava üfleyerek kömürlerin kuvvetli yanmasını sağlamaktadır. Bir kaldıraç sistemiyle ayakla ya da elle hareket ettirilebilmekte olup, bazı işyerlerinde elektrik enerjisi ile çalışan motorlu tipleri de bulunmaktadır (Şekil 1 i).

Ocak: Tuğla ve taşlardan yapılarak etrafı çamurla sıvanmış ortasında kömür yakılarak ısıtma işleminin yapıldığı ağız denilen delikten oluşan yapıdır. Deliğin 10cm. kadar altında körüğün hava üfleyen metal borusu bulunmaktadır. Ocak, bakırları tavlama, parçaları birleştirirken kaynak yapmada ve kalay işlerinde ısıtmak için kullanılmaktadır (Şekil 1 i).

Çark: Bakırın üzerindeki pislikleri temizlemek için kullanılmaktadır.

Kıskaç: Ateş üzerinde bakır tavlama, kapları kalaylamada kullanılan kerpetene benzer bir alettir.

Gaziç: Kapların ağızlarına kenar çizgisi çizmeye yarayan demir bir alettir. Üzerindeki hareket edilebilir demir parçası vasıtasıyla çizgiler arasındaki mesafe ayarlanmaktadır.

Yege (Eğe): Bakır üzerindeki çapakları düzlemek için kullanılan bir alettir.

3.1.1.2. Bakırcılıkta Kullanılan Makineler

Polisaj(Cila Makinesi): Bakırları parlatmak amacıyla kullanılmaktadır (Şekil 2 a).

Sıvama Makinesi: Bakırlara ve çeşitli ölçülerde önceden hazırlanmış kalıplarla şekil vermek için kullanılan makinedir (Şekil 2 b).

Pürmüz: Bitmiş ürün üzerine ısıyla renk, gölge, ışık vermek için kullanılan araçtır (Şekil 2 c).

Perdah Makinesi: Bakır eşyanın yüzeyinde bulunan pürüzlerin giderilmesini, yüzeyin düzgün görülmesini sağlayan elektrikli makinedir (Şekil 2 d).

Kaynak Makinesi: Cezve, maşrapa gibi bakır eşyaların sap, emzik (ağız), kapak, menteşe vb. kısımlarını birleştirmeye yarayan makinedir (Şekil 2 e).

Kordon Makinesi: Sadece bakırların kenarlarına yuvarlak şekil vermek için kullanılmaktadır.

Şekil 2. Bakırcılıkta kullanılan makineler(a. Polisaj makinesi, b. Sıvama makinesi, c.Pürmüz, d. Perdahlama, e. Kaynak makinesi)

3.2.2. Gereçler

Bakırcılıkta kullanılan gereçler hammadde olarak bakır levha, gomalak boyası, renkli asetat boya kalemleri, meşe odunu, oksijen kaynağı olarak sıralanmaktadır.

Bakır levha: Eskiden tabaka halinde büyük boyutlarda alınarak, bakırcı ustaları tarafından kesilerek yapılmaktaydı. Günümüzde yapılacak bakır eşyanın özelliğine göre farklı kalınlık ve boyutlarda fabrikaya sipariş verilerek elde edilmektedir.

Bakırcı ustalarına göre, bu şekilde hazır gelen bakır levha hem ustaya zaman kazandırıyor, hem de levhanın artık parçalarının ziyan olmasını önlemektedir.

Gaziantep’li bakırcılar hammaddeyi genellikle Gaziantep’te bulunan iki fabrikadan ve civar ilerdeki (Kahramanmaraş, Amasya ve Çorum) metal fabrikalardan bakır levha temin etmektedirler.

Türkiye’de rezervden üretim yapılmadığından, fabrikalarda bakır levha iki şekilde üretilmektedir. Birincisi, yurt içinden ya da yurtdışından Azerbaycan ve Gürcistan’dan ithal olarak elde edilen sanayi artığı ve hurda bakır eritilip külçe bakır haline getirilip işlenmektedir. İkincisi, yurt içinden İstanbul’daki fabrikalardan ya da yurtdışından Şili’den Katot bakır alınıp işlenerek levha bakır haline getirilmektedir.

Bakır, levha haline gelene kadar çeşitli aşamalardan geçmektedir. Bakır 3-5 tonluk döner ocaklarda 1100 °C – 1200 °C sıcaklıkta eritilerek pik kalıplara (sıcaklığa dayanıklı bir çeşit demir kalıp) dökülerek külçe bakır elde edilmektedir.

Külçe bakır hadde makinesindeki merdanelerde ezilir. Sertleşen bakır yumuşaması için tav fırınlarında 700 °C sıcaklıkta fırınlanır. Tav fırınından çıkarılan bakır su havuzlarında soğutulur ve hadde makinelerindeki merdanelerden geçirilerek bakır istenen kalınlığa ulaşıncaya kadar bu işlem tekrarlanır.

Levhaların kalınlıkları 0.50 mikron, 0.60 mikron, 0,70 mikron, 0.80 mikron, 0.90 mikron ve 1 mm olarak üretilmektedir. Bakır inceldikçe maliyet fiyatıyla beraber bakır eşyanın işçiliği ve kalitesi de düşmektedir. Siparişe göre istenen kalınlıkta elde edilen bakır levhalar disk denilen yuvarlak, dikdörtgen, kare şekillerinde istenilen ölçülerde kesilmektedir. Bakır levhalar disk haline geldikten sonra bakırcı ustalarının ellerinde bakır eşyaya dönüşmektedir. Bazen de fabrika’dan daha çok Turistik bakır eşya üretmek amacıyla hidrolik preslerde diskler istenen şekiller verilmek üzere baskı işlemi yapılarak yarı mamul halde desenli bakır levhalar üretilmektedir. Presli bakır levhalardan fener, cezve, sabunluk,(kıldanlık), darbuka, sürahi, çaydanlık v.s. üretilmektedir.

Bakır eşyaların, kulp sap, gibi yardımcı malzemelerini Gaziantep’teki döküm yapan küçük imalat atölyesinden sipariş üzerine yapmaktadırlar.

Gomalak boyası: İspirto, siyah toz boya, gomalak maddesinin karışımından meydana gelmektedir. Bakırcılıkta işlenmiş bakır eşyadaki deseninin belirginleşmesini sağlamak için kalaydan önce dövmeden sonra kullanılmaktadır.

Renkli Asetat Boya Kalemleri: Günümüzde bakırcılar turistik amaçlı eşya yapımında kırtasiyelerden hazır aldıkları boya kalemleriyle, cam ve asetat boyamada kullanılan boylarla daha çok kabartma tekniği ile süslenmiş bakır eşyalara boyama yapmaktadır.

Meşe Odunu: Bakır eşyaların kalaylanması işleminde ateş elde etmek için yakılarak kullanılmaktadır. Eskiden normal kömür kullanılıyordu fakat bakır eşyaların rengini matlaştırdığı için günümüzde kullanılmıyor. Meşe odunu yöreden temin edilmektedir.

Oksijen kaynağı: Güğüm, banyo kazanı, leğen, kazan, çiğ köfte leğeni, gibi birden çok parçadan oluşan bakır eşyaların parçalarını birleştirmek için yapılan kaynak işleminde kullanılmaktadır. Oksijen tüpleri yörelerdeki oksijen tüpçüleri tarafından doldurularak temin edilmektedir.

3.2. Bakırcılıkta Kullanılan Teknikler

3.2.1. Yapım Teknikleri

Sıvama (Tornada çekme) Tekniği: Gaziantep de bakır eşya üretiminde sıvama tekniği seri üretimde kullanılmaktadır. Bakır eşyayı şekillendirme işleminde, sıvama tezgâhı adı verilen el ve çoğunlukla da elektrikle çalıştırılan torna tezgâhlarından yararlanılmaktadır. Şekillendirme işleminde, yuvarlak şekilde hazırlanmış bakır levha, sıvama tezgâhındaki yerine yerleştirildikten sonra, aletin çalıştırılmasıyla döndürülmekte ve döndürülen levhayı şekillendirmeyi yani sıvamayı yapan usta tarafından mazgal adı verilen bir demir el aracı yardımıyla, tekniğine uygun şekilde kalıba sıvanmaktadır. Kimi bakır eşyaların tümü, kalıp üzerinde sıvanabilmesine karşın, çok ince ve derin kısımları içeren kimi kısımlar kalıp üzerinde sıvandıktan sonra çok ince ve derin olan kısımları sıvayan ustanın beceri ve alışkanlığıyla kalıpsız olarak sıvanmaktadır. Sıvama yöntemiyle şekillendirmede hammaddeyle elde edilmiş bakır levha kullanılmaktadır. Bakır ürünler, sıvamadan sonra perdah makinesi ile ya da eski yöntemle perdah çekiçleri ile son şekli verilmek üzere perdahlanmaktadır.

Dövme Tekniği: Basit el araçları yardımıyla dövülerek yapılan şekillendirme, diğer yöntemlere göre fazla zaman, emek ve güç istemektedir. Dövme işleminde örs, çekiç, tahta ve lastik tokmak gibi araçlar kullanılmaktadır. Bu araçların yapılacak yapının şekline, çeşidine, büyüklüğüne, bir yapının değişik yerlerinin yapımına göre değişen şekilleri, ölçüleri ve yöresel adları bulunmaktadır. Dövme yöntemiyle elde edilen ürünler tek parçadan oluştukları gibi, özellikle çok büyük ürünler, birkaç parçadan da oluşabilmektedir. Parçalı olanlarda, her parça ayrı olarak dövülerek elde edildikten sonra, (perçinleme, lehimleme, kaynak) yapılarak birleştirilmektedir. Levha bakıra çekiçle biçim verilerek tek parçadan da kap yapılabilir. Dövme tekniği ile yekpare elde edilecek ürünler çukurlama (çökertme) ve toplama usulü ile yapılmaktadır.

Bir kabın yapımında bakır levhayı tokmak ve çekiçle dövmek suretiyle kenardan başlayarak kademe-kademe çukurlayıp dibe kadar inme “*çukurlama usulü*” dür. (Kayaoğlu, 1984, s.222) Çökertmede kap ne kadar uzun süre çekiçlenirse o kadar derin ve ince olmaktadır. Dövülerek sertleşen bakır dağılmaması ve çatlamaması için arada bir tavlanmaktadır (Sözer, 1998, s.44).

Sığ ve ağzı geniş olan tabak, sini, sahan, tas gibi kaplar genellikle içten çekiçlenerek, çökertme usulü ile yapılmaktadır. Yekpare bakır kap yapımında çukurlama usulünün tersine dipten başlayarak ağza doğru çıkma “*toplama usulü*” dür (Kayaoğlu, 1984, s.223) Yüksek ve derin kaplar, genellikle dıştan çekiçleme uygulanarak, “*yükseltme usulü*” ile yapılmaktadır. Yükseltme usulüyle daha köşeli, çökertme usulüyle daha yuvarlak bir profil elde edilmektedir.

Presleme Tekniği: Gaziantep de bakır eşya üretiminde presleme tekniği daha çok turistik eşyalar, cezve, fener, sabunluk (kıldanlık), darbuka ve bazı mutfak eşyası üretiminde uygulanmaktadır. Bakırcı ustaları fabrikalardan yarı mamul halde presli olarak aldıkları levhaları istenen bakır eşya şekline dönüştürmektedirler.

İnsan gücü katkısı az olan bu yöntemde, bakır levha önceden hazırlanmış bakır eşyalara ait kalıplarla preslenerek şekillendirilmektedir. Presleme yöntemi daha çok dairesel şekilli olmayan sığ eşya yapımında uygulanmaktadır. Preslemeyle elde edilen bakır eşyaların parçalı olanları, öteki yöntemlerde olduğu gibi kaynak veya lehim ile birleştirilmektedir (Kazmaz, 2002, s:11).

Döküm Tekniği: Dövme tekniği ile bakır eşya üretmek çok fazla emek, zaman istediğinden ve dövme tekniğinde kare dikdörtgen kaideli kap yapmak çok zor olduğundan bu tip üretimlerde döküm tekniği uygulanmaktadır. Gaziantep ve Şanlıurfa'da döküm tekniği ile yapılmış mangal ve şamdan türü bakır eşyalara rastlanmaktadır. Bunların yanı sıra Gaziantep'te dövme tekniğiyle yapılan bakır eşyaların sap, tutamak ve kulp kısımları daha çok demir ve pirinç gibi madenlerden döküm tekniğiyle yapılmaktadır.

3.2.2.Süsleme Teknikleri

Boyama: Boyama ürünlerin tüm yüzeyine ya da bazı bölümlerine uygulanmaktadır. Belli bölgelerin boyanması halinde boyanacak yerler boya etkisini önleyecek bir materyalle, örneğın boya geçirmeyen bantlarla kapatılmaktadır. Boyanmış bakırların yüzeyinin yüzeysel oymayla süslenmesinde, siyah zemin içerisinde açılan yivlerden ortaya çıkan bakırın parlak kırmızı rengiyle iki renkte süsleme elde edilmektedir.

Gaziantep'te bakırcılar son yıllarda cam boyası kalem boyalarla turistik bakır eşyalar üzerine firma isimleri, takımların amblemleri, tarihi yerlerin resimleri, Gaziantep hatırası yazılarını kabartma tekniği ile birlikte üretmektedirler. Bu boyama tekniği ile daha çok pano ve saatler yapıldığı dikkati çekmektedir.

Kazıma: Genellikle sıvama, az olarak da dövme ve presleme yöntemleriyle elde edilmiş bakır eşyanın yüzeyinin süslenmesinde uygulanan başka bir yöntem kazıma tekniğidir. Bu yöntemde çelik uçlu keskin kalemlerle örneğine uygun şekilde yivler açılmakta, açılan yivlerden yonga şeklinde bakır çıkarılmaktadır (Erginsoy 1978;132).

Kabartma (Kakma): Bu teknikte değişik uçlu kalemlerin çekiçler aracılığıyla içten veya dıştan ürüne kakılmasıyla elde edilen süslemedir. Kakılan yer sıkıştırılırken çevresinde bulunan yerlerin kabarmasıyla veya kakılan yerin kabartılmasıyla değişik örneklerin çıkartıldığı bu yöntemle genellikle stilize edilmiş bitki ve hayvan motifleri veya geometrik motifler kullanılmaktadır (Kazmaz 1973; 15).

Çalma: Madenleri çelik kalemlerle oyarak süslemeye veya kalıpla dökülmüş madeni eşyalar üzerindeki kabartma desenleri kalemle düzeltmeye “çalma” denmektedir (Züher, 1971, s.111). Çalma tekniği, madeni delmemesi için kenarları hafifçe yuvarlatılmış, ucu küt çelik kalemlere hafif bir çekiçle vurularak yapılmaktadır. Geriye doğru meyilli olarak tutulan kalemin ucu, çekicinin darbesiyle madenin içine girmekte ve her darbeye madeni yanlara doğru iterek kendine bir yol açmaktadır. Yivlin içindeki maden kesilip dışarı çıkartılmamakta, yalnızca yivlin iki kenarına doğru itilmektedir. Yivlin kenarında biriken madenler daha sonra törpüyle düzeltilmektedir. Çalma kaleminin hangi açıdan tutulacağını usta tecrübesine dayanarak belirlemektedir. Bu teknikte, usta eğer ince bir tabakayı, tahta, zift veya kurşun gibi oldukça yumuşak bir destek üzerinde çalışıyorsa; madenin üzerine açılan yivler, tabakanın tersinden de belli olmaktadır (Erginsoy,1978, s.32).

Delik İşi (Ajur-Kesme) : Madeni eserlerin üzerine, kesici ve delici aletler kullanılarak, delikli süslemelerin yapıldığı tekniğe, “delik-ışi”, “kesme” veya “ajur” tekniği denmektedir. Delik-ışi tekniği ile süslemeler yapılırken, bazen bakır levhanın üzerine çizilen desenin zemin kısımları kesilerek çıkarılmaktadır bazen de zemin bırakılarak desenler kesilip çıkartılarak dantelâ görünümünde bir süsleme oluşturulmaktadır. Sonra kesilen kenarlar törpülenerek pürüzleri giderilmektedir. Delik işi bir eserde bazen tek başına bazen de diğer süsleme teknikleri ile birlikte kullanılmaktadır.

Aplike: Aplike tekniği rölyef tekniğine yakın olan bir süsleme tekniğidir. İnce bir levha üzerine desen çizilerek yüksek rölyefler halinde kabartılarak konturlarından kesilir ve törpüyle düzeltilir. Eser üzerinde aynı desen çizilerek çalma kalemiyle yivler açılır. Sivri uçlu bir aletle açılan yivlerin içine yüksek rölyeflerin kenarları yerleştirilir. Kenarda biriken maden rölyefin üzerine kaynatılarak çekiçlenir. Rölyefin orta kısmı zemine yapışmaz havada kalır (Erginsoy,1978, s.43).

3.3. Gaziantep İlinde Yapılan Bakır Ürün Çeşitleri

Gaziantep’te üretilen bakır eşya; mutfak, banyo ve dekoratif eşya olarak 3 grup altında incelenmiştir.

Mutfak Eşyası:

Tavalar: Bakır mutfak eşyası içerisinde tavalar çok önemli yer tutmakta ve kullanım amacına göre çeşitli adlar almaktadır. Özellikle kırsal kesimde yağ kızartma, kavurma yapma ve pekmez kaynatma ve yöresel yemek pişirmede her bölgenin kendine özgü biçim ve büyüklükte tavaları bulunmaktadır (Kayabaşı, 1998, s.15).

Tencereler: Türk mutfağında kullanılan araçlardan biri de tencerelerdir. Tencereler içinde yemek pişirilen kapaklı genellikle metal kaplardır. Ayrıca içine yemek

koyup taşımak için yapılmış yuvarlak taşıma sapı bulunan ve sefertası denilen kaplarında bakırdan yapılanları mevcuttur.

Tabak ve sahanlar: Tabak yiyecek koymaya yarayan az derinliği olan daire şeklinde yassı kaptır. Sahanlar içinde yemek ısıtılan ya da pilav ya da benzeri yiyecekleri servis yapmak için kullanılan kapaklı metal kaplardır. Çorba servisi içinde yine ayaklı tencere biçiminde dekoratif kapaklı bakır kaplar kullanılmaktadır.

Tepsiler ve Siniler: Tepsi ve siniler diğer bakır eşyalarda olduğu gibi geniş bir kullanım alanına sahiptir. Günümüzde kısa tabureler üzerine konarak dekoratif amaçlı sehpa biçiminde kullanılmaktadır.

Tepsiler daire şeklinde, kenarları biraz kalkık ve dışarı doğru olan eşyalardır. Bakır tepsilerde hamur tatlılar ve börekler kızartılmaktadır. Siniler ise tepsiye oranla daha büyük, daire biçiminde ve etrafına oturularak yemek yenen ve genellikle yakma tekniği ile bezenerek süslenmiş metal tepsilerdir.

Şekil 3: Tava, tencere, sahan, sini ve tepsiler

İbrik ve satıl: İbrik su vb. sıvıları koymaya yarayan emzikli ve kulplu kaplara denmektedir. Anadolu insanının kullandığı bakır kaplar içinde ibrikler önemli bir yer tutmaktadır. İbrik el yıkamak için su dökmeye yarayan, karınlı ve ince boyunlu su kabıdır. İbrikler genellikle altındaki leğenleriyle birlikte bulundurulur. Bu leğenler, içine ibrikten dökülen ve kullanılan pis suların görünmemesi için delikli yapılmakta ve ibrik kapak üzerine oturmaktadır (Karpuz, 1996, s.318). Satıl da yine su taşımaya yarayan geniş ve büyük metal kaptır.

Sürahi ve maşrapalar: Su, ayran vb. sıvıları içmek için kullanılan kaplardır. Ayran içmek için kullanılan kaplara tas denmekte ve kepçe ile içilmektedir. Ayrıca günümüzde rakı vb. içkileri içmek için üretilen yuvarlak bir tas içine sabitlenmiş

silindir bardaktan oluşan kaplara ehli-keyf adı verilmektedir. Yuvarlak tasın amacı içine buz konulması ve bardağı soğutmasıdır.

Şekil 4: İbrik, satıl, maşrapa ve sürahiler

Kazan, badya, bakraç, lenger: Anadolu'nun her yerinde bulgur yapmak, pekmez kaynatmak, helva yapmak, et kavurmak, su ısıtmak, yemek pişirmek ve çamaşır kaynatmak gibi değişik amaçlarla yapılmış farklı büyüklükte bakır kazanlar her yörede değişik adlarla anılmaktadır. Kazan çok miktarda yiyecek pişirmeye, su vb. şeyleri kaynatmaya yarayan madenden iki kulplu büyük ve derin kap olarak tanımlanmaktadır (Kayaoğlu, 1981, s.15). Bakraçta çoğunlukla bakırdan yapılan küçük kova ve badya (badiya) dibi geniş, ağzı daha dar olan kazandır. Bakraç aslında süt sağmaya, kuyudan su çekmeye yarayan ve bakırdan yapılmış, Türkiye'nin pek çok yöresinde "helke" adı verilen kovadır (Karpuz, 1996, s.314). Lenger ise yayvan ve kenarları geniş büyük bakır kaptır (Özlü,2006, s.124).

Şekil 5: Kazan, badya, bakraç, lenger

Semaver, çaydanlık: Çay pişirmek için kullanılan kaplardır. Semaver musluklu olup çaydanlığa göre evlerden çok çay bahçesi vb. yerlerde kullanılmaktadır. Ayrıca çay bardağı tabağı, çay tepsisi ve şekerlikler bakırdan yapılmaktadır.

Şekil 6: Semaver, çaydanlık, şekerlik, çay tepsi ve tabakları

Cezve, fincan zarfı : Kahve pişirmede kullanılan cezve, kahve kavurma tavası, kahve fincan zarfları ve lokumluklar bakırdan yapılmaktadır.

Şekil 7: Kahve saklama kabı, kahve fincan zarfı, cezve ve tepsi

Banyo Eşyası:

Kıldanlık: Her evde banyonun bulunmadığı ve umumi hamamlara gidildiği dönemlerde hamama giderken içine sabun, sabun bezi vs. koymaya yarayan, bakırdan yapılmış çantalara kıldan denmektedir. Günümüzde sadece dekoratif amaçlı olarak kullanıldığı da görülmektedir.

Kına kabı: Kına koymak amacıyla kullanılan bakır kaplar günümüzde dekoratif amaçlı olarak kullanılmaktadır.

Hamam taşı: Banyoda yıkanırken su dökmek için kullanılan bakır taktır. Hamamda su taşımak ve dökmek amacıyla kullanılan taslara hamam taşı denir. Hamam için özellikle üretilen bu tas çeşidinin göbekli olanları da mevcuttur. Yuvarlak dip kaideli, yüksek duvarlı ve çoğunlukla üzeri işlemeli olarak üretilir. Günümüz banyo kültüründe hala kullanılan hamam taşlarının en makbulü bakırdan üretilmiş olanlardır.

Şekil 8: Kildanlık, kına kabı ve hamam taşı

Dekoratif Eşya: Gaziantep ilinde ev, ofis vb. yerlerde dekoratif ve fonksiyonel amaçlı kullanılan pek çok eşya ve aksesuarlar bakırdan yapılmaktadır. Bunlar; çeşitli şekil ve büyüklükte, küp, vazo, duvar tabağı, şamdan, gaz lambası, fener, kandil, kül tablası, saat, nazarlık, gazetelik vb. gibi ürünlerdir. Eskiden içine ateş konarak ısınmada ve üzerinde kahve pişirmede kullanılan mangallar ve elektriğin olmadığı dönemlerde aydınlatma amaçlı kullanılan el fenerleri günümüzde ev ve iç mekânların dekorasyonunda kullanılmaktadır.

Şekil 9: Vazo, nargile, şemsiyelik, küp, lamba, fener, biblo, küll tablası, şamdan

4. SONUÇ

Bakırcılık sanatının çok eski yıllardan beri yapıldığı yerlerden biri Gaziantep ilidir. Gaziantep'te bakırcılık sürekli gelişmiş, gelişme ile beraber değişimi de yaşamıştır. Günümüzde Gaziantep atölyelerinin bakırcılık açısından en önemli ve ayırıcı özelliği kazıma tekniği ile bakır kaplar üzerinde motif uygulamasının çok büyük bir başarı ile yapılmasıdır. Gaziantep bakır işleminin özelliği, yekpare olarak imal edilmesidir. Bakır eşyanın işlenmesinde sadece Gaziantep'te yapılan çekiç ve çelik kalemle yapılan uygulama dikkati çekmektedir. Bu işleme yönteminde bir tek parçanın işlenmesi bazen haftalarca hatta aylarca sürmektedir. Bakır ürünlerin yapımında döküm, süslemesinde çalma tekniği yoğun olarak kullanılmaktadır. Geleneksel Türk motifleri ve özellikle bitkisel motiflerle yapılan süslemeler kâğıt üzerine yapılmışçasına ustalıklarla bakıra işlenmekte, bu şekilde ortaya çıkarılan tas, tepsi, vazo, ibrik gibi kaplar Anadolu'nun tüm turistik yörelerine gönderilmektedir.

Anadolu kültüründe önemli bir yeri olan bakırcılık sanatının yaşatılması, canlandırılması ve ülke ekonomisine sağlayacağı olumlu katkının gerçekleşmesi için gerekli çabanın gösterilmesi gerekmektedir.

Bunun için; Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Halk Eğitim kursları düzenlenmeli, kaliteli malzeme temin edilmelidir. Yapılan ürünlere özen gösterilmeli ve daha çok

estetığe önem verilmelidir. Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı kuruluşlarla işbirliği yapılarak, yurt içi ve yurt dışında bakırcılık sanatını tanıtıcı çalışmalar yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Anonim.(1993). Türk El Sanatları. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Anonim.(2008). Gaziantep El Sanatları. www.gaziantepkulturturizm.gov.tr. Erişim tarihi : 02.03.2009.
- Bezirci, Z. (2001). *Konya'da Bulunan Bakır İşçiliği Ürünü Eserler ve Konya İli Bakır İşçiliğinin Bugünkü Durumu*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Erdoğan, Z., Etikan, S. (2002). "Kavaklıdere İlçesinde Dövme Bakırcılık," Ekin Dergisi, 19; 91-96,
- Erginsoy, Ü. (1978). *İslam Maden Sanatının Gelişmesi*. Türk Sanat Eserleri Dizisi, İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları: 265.
- Karpuz, E. (1996). *Anadolu'da Türk Mutfağın Mimarisini ve Madeni Kullanım Eşyaları (18-20 Yüzyıl)*. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya
- Kaya, F. (1981). El ve Köy El Sanatları Çerçevesinde Bakırın İşlenmesi (Bakırcılık) Üzerinde Bir Araştırma ,Ankara: A.Ü. Ziraat fakültesi Yayınları.
- Kayaoğlu, İ.G. (1981)."*Balkan Dillerini Türkçe'den Geçen Bakırcılık Terimleri ve Bakır Kap- Kacak Adları*," 3.Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri, Ankara.
- Kayaoğlu, İ.G.(1984)."*Bakır Kap Yapım Teknikleri I. Dövme Tekniği*," Folklor ve Etnografya Araştırmaları. 217-19
- Kayaoğlu, İ.G.(1985). " "Bakırcılık". 4. Ulusal El Sanatları Sempozyum Bildirileri, İzmir.
- Kayabaşı, N. (1998). *Çorum İlinde Yapılan Dövme Bakır Eşyalarını Tanıtılması*. Ekin Dergisi. Ankara: Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Yayınları. Sayı:5, Sayfa: 70-72.
- Kazmaz, S. (1973). "Bakırcılık" Küçük Sanat Alanında Bir İnceleme. Ankara
- Leventoğlu, A.S. (2006). *Gaziantep Hasan Süzer Etnografya müzesinde bulunan ortaçağ ve sonrası döneme ait madeni mutfak kapları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Özlü, Z. (2006). *XVIII. Yüzyılın İkinci Yarısında Gaziantep Mutfağı*, Milli Folklor, Yıl. 18, sayı: 72, s.119.
- Sözer, Y. (1998). *Denizli Yöresi Mutfağında kullanılan Bakır Madeni Eşyası*. (18- 19. Yy). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Uğurluer, M. (2002). *Osmanlı Dönemi Gaziantep El Sanatları*, Gaziantep: s.11.

- Ulurasba, A. (2005). *Ateş Çiçeği “Bakır ve Bakırcılık” Sanatı*, Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu, Ankara: Tşof Plaka Matbaacılık A.Ş.
- Züber, H. (1971). *Türk Süsleme Sanatı*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.

Today, Coppersmith's Business in the City of Gaziantep

This research is conducted to determine the copper art's today's position, in Gaziantep, to put forward the copper products model's stuff, tool, technic, figure, product kinds and usage features.

The copper workers, who are working in the city of Gaziantep and copper products, are the universe of this descriptive study in the scannig model. The sample of this research is consisted of 23 people who are copper workers and 50 copper products in Gaziantep.

In this research, to compile the historical development of copper art in Gaziantep, is utilized using tool, tecnich, figure at the process of production copper products. And, to compile the using areas these products are also used connected origins, internet and copper workers.

The copper workers and production of the copper objects features are obtained by the survey by deal conversation.

In the production process using stuff, tool, tecnich, extent, figure, kind of product and features are determined by the observation and investigation on the product models. Each of product modes are photographed and these product's features are entered to information forms.

The result of the research's datas ,copper working is the one of the important part of art in Gaziantep. There are people who make money by copper art.

Copper, making the province of Gaziantep pencil, hammer, anvil, indirect, mallet, compasses, convertible top, stove, etc. selected from barnacles. copper plate with tools, paint, oxygen supply, etc. oaks. and supplies such as polishing, forming, pürmüz, perdah, welding machines are used and the cord.

The tradinational tecnichs ,which is production copper objects by using unique part and stell pencil-hammer in Gaziantep and production copper objects by using beating tecnich, are keeping on although they are decreased in comparison to past.

Copper work as a construction technique, forming, forging, casting, pressing, as the technique of decorative painting, milling, baking, playing, hole in the work, applique techniques.

The copper products which are produced in Gaziantep is used kitchen-bathroom objects, decoration objects.

Gaziantep's copper art has a lot of problems as the other crafts. There are advices about copper art, which is the tradinational culturel wealth, considering as a tourism origin can be useful in economic area.

The magnificent and goods produced from Gaziantep, a large size copper and other regions in terms of shaping the show serious differences of copper goods. Produced a pitcher, teapot, bowl, boiler and so on. In all the works belonging to the region, has a shape. Diagonal or round lines of products are all unique

Today, in many places in Anatolia as well as copper objects used in daily life, the location of steel, glass, plastic and so on. Reduce the number of workshops to quit as a result of copper products in Gaziantep.

However, the Municipality of Gaziantep in order to prevent the destruction of the art of copper, as one of the rare examples in this sense, the supporting zanaatkârlarını pays careful attention to the various solutions.

Gaziantep, which is still operating today, making the technique of traditional copper workshops and Bazaar, preserving the area's unique products are manufactured with a copper is the center lines.

Traces of past cultures to transfer to future generations, throughout the history of handicraft products to the written sources, has been a good tool of communication and interaction. Which is an important branch of wooden handicrafts, metal works, leather, ceramics and textiles are more durable than the number has reached more than today. These works are made of light period, are like the primary document

In this respect, the art of copper were on the brink to extinction today is important to future generations.

The art of the copper present in the province of Gaziantep, the region's historical, cultural, social and artistic character reflects.

This is so useful in terms of both economic and tourism development and promotion of this art, and are interested in dealing with this work is important for people to form the source.

As a result, copper is an important place in Anatolian culture of the art of survival, revival and national economy of effort required for the realization of the positive contribution should be presented.

For this, the Ministry of Education organized by the Public Education courses, quality of materials should be provided. The products should be taken and should be given more importance to esthetics. Under the Ministry of Culture and Tourism in cooperation with organizations, domestic and overseas promotional efforts should be made the art of copper.